

RÉGI MAGYAR VERSESKÖNYVEK ISMERTETÉSE.

III.

A Lugossy-kódex kiadatlan versei.¹

1.

ADHORTATIO OPTIMA AD IUDICES. Notaja

- 30b: Az hatalmas Isten kiraliok &c.
 Birak nektők Bollok kerlek halgafsatok,²
 mit kevan az Isten tóletek tudgyatok
 az ő igeieből lezón tanofsagtok,
 az mit nektők mondok azt meg' fogadgyatok.
 Kevannia az Isten hogy őtet fellietők,
 Bent igeie Berent es cselekődgietők,
 igeiet hallani ti ne reftellietők,
 csuffagra bezedet sóha ne vegyetők.
 Ő Szent Igeiere nagy gondotok legyón,
 hogy praedikaltafsek ti gondotok legyón,
 meg' ne fogyatkozzek ti gondotok legyón,
 ennek hajlekara nagy gondotok legyó[n].
 Vifellietők gondgyat hívón az kőfsegek,
 haznat keref-etők az kőroztjénfegnek,
 mert raytatok vagyón gondgya az kőz nepnek,
 miglen faradoztók allatta ez tiztnek. ||
- 31a: Istennek kepeben az kőfseg' kőzt jartok,
 az mi az Istenhőz nem illik tudgyatok,
 ugyan azont tiis el tavoztatsatok,
 mert kőlőmben neki kedveben nem leztők.
 Nintfen az Istenel Bőmely valogatas,
 bennetők fe legyón azt mondgya az iras,
 nielvetőkön nektők jarjon igaz mondas,
 undok apro bezed nem io az okadas.
 Iozanúl Iamborul kel bironak elni,
 jo pelda adonak az kőfseg' kőzt lönnj,
 nem io reBefegfegben főrtelőmben elni,
 mert az igaz uton nem tud iol el lepni.
 Adomanyert ne kedveBetők fenkinek,
 fe io baratfagert valamely embőrnek,
 mert ellene teztők az nagy Ur Istennek,
 veBődelmet leltők az ti lelketőknek.
 Az nyomorultaknak illik kedveBőnők,
 niha neha őket kel kemellenők,
 karara fenkinek ne erőkődgietők,
 de Bő fogadatlant bator bontefsetők.

¹ A régi magyar verseskönyvek ismertetésében [V. ö. IK. 1911. 58—64. (Csereyné-kódex); 1913. 14—27. (Vasady-kódex)] most került rá a sor a Lugossy-kódexre. Mint az ezt megelőző másik kettőben, úgy itt is bevezetésül bibliographiai jegyzetek kíséretében felsoroltuk a kézirat tartalmát. Időközben a Magyar Könyvszemle 1913. évfolyamában megjelent a Lugossy-kódex leírása a mi korábban is követett eljárásunk szerint. Szerencsétlenségünkre, mikor ez megjelent, akkor már a mi bibliogr. leírásunk is ki volt szedve, ezt a részt azért innen elhagyjuk s itt csak a kódexnek eddigi nyomtatásban meg nem jelent darabjait adjuk ki.

² Az eredetiben úgy ez, mint a többiek, folytatólagos sorokban vannak írva.

Iftenert köfsegert illik faradnotok,
 mert erre Ite[n]tul valasztattak vattok,
 berös es meltan hamis birak vattok,
 ha kezörettefböl csak Bolgalandotok.

Nem kei az köz nepnek halaadatlanfagat,
 ti nektök neßnötök nagy gorombalsagat,
 ha meg' fem közöni biro faratfagat, ||
 bizonyal az Iften meg' adgya jutalmat.

31b: Mit Iften parancziol ti azt halgafatok,
 az mj ti tisztötök az keppen jarjatok,
 mig' az birofagnak allatta farattok,
 mert ezzel Iftennek mindön kor tartoztok.

Ezöket banniatok ne talam hogy mondom,
 de arra enneköm nintfen femmi gondom,
 mit Iften parantfolt az ti nektök mondom,
 mit tvelötök kevan elöttekben adom.

Hogy ha ez enököt csuffagra veßitök,
 az mit benne irok azt nem követitök,
 bizony az Iftennek haragiaban leztök,
 igön niavalasul lelkötökkel teztök.

De tanaczi tinektök ez enök vegeben,
 az mit nektök mondok Iften igeieben,
 arra tekintetök az ti tisztötökben,
 és azt kövefetök egez clettökben.

Diczieret atyanak az ö Bent Fianak,
 mi edos valtunknak az Iesus Christusnak,
 es az vizgatalo Szent Lelök Iftennek,
 az Szent haromfagban egy örök Iftennek.

Az ki ez enököt verfökben foglalta,
 az birak Bömeliet ö meg' nem utalta,
 tanítani öket io kedvel akarta,
 az ki lobban tanit azt Babadon hatta.

44b:

TÖKÖRE ES PELDAIA, EZ IELÖN VALO romlando életnek, mely körnül
 vetetöt mind az halaltul, mind penig' az Santatul való felelömül.
 Notaja: Az hatalmas Iften kiraliok kiralia &c.

Draga dolgot mondok kerlek halgassatok, kit talam gyakorta ti nem hallot-
 tatok, noha hifforiat fokakat irtatok, de ez egyröl tudom hogy ti
 nem Boltatok.

Egy időben vala az Syciliaban, egy hatalmas kiraly oly nagy Urafagban,
 hire neve vala nagi fok orßagokban, Dienösnek hittak nevet ez
 vilagban. ||

45a: Czuda Bomorufag' kirali Bivet tartya, banat keferösege' foha nem tagittia,
 nagy fok mely gondolat ugya[n] el bamittia, vigy kedvet Urakhoz
 foha ne[m] mutatitia.

Zorgalmassan Urak erröl tudakoznak, hogy mi oka legyen kiraly banattya-
 nak, de ennek vegere ök nem juthatanak, mert titkolva ezök mindön-
 tul valanak.

Ime Urak erröl tanacziot tartanak, mikeppen vegere ennek juthatnak,
 mert kiraly banattian nagion buflakodnak, felnek kirali nekul hogy
 ne maradnanak.

Pelda bezed raytunk hogy ne telliefsödnek, banattul halara¹ ok ne adatatnek,
 kirali ö magatul meg' ne ölettetnek, hogy kiral orßagan gyalazat ne
 esnek.

¹ Így javítva; a. m. halakra.

- Reia gondolanak femmit nem Bollanak, főfő tanaczioktul óczie az kiralinak, közzikben hivateg neki így Bollának, mind feöntkent neki így panazkodonak.
- Az kiralynak lattiok feöntket banattiat, soha nem lathattiok neki vigafsagat, fem meg' nem tudhattyok mi legyön az okat, tegöd arra kerünk tud meg' ennek okat.
- Ezt ha czeleködöd te mi kedvönkben lez, nagy fok ayandekot feöntkent tülunk vez, tisztófsegös böcziuletben nalunk te nagyban lez, || holdodig' mi köztunk te ezert hirös lez.
- Damochles az kirali óczie hogy ezt halla, az főfő Uraknak ottan föl fogada, battyanak banatyat hogy töle ki tudna, es az utan nekik azt ó meg' mondana.
- Igön hamar mas nap battiahoz be mene, nagy Bep tisztófseggel battianak bezelle, terdet feiet haitvan az kira[lt] Iduóble, Bep oratiojat ez keppen el kezdte.
- Czudalatos kiral tudos Iften dolga, az egez vilagnak nagy Bep alkotmania, ó nagi hatalmanak jele bizonfaga, ki volna ki ennek ellene alhatna.
- Az Belös egeket Iften terómtötte, az napot az holdot ó fenósetötte, az nagy Tengörökket egy hellire gyóytötte, cziuda allatokat ezökben rónódöle.
- Tób fok dolgai közt ez legh czudalatosb, az emböri allat ki mindönnel okosb, ekös bölcziességel ki mindönnel tudosb, terómtöt allatok közt melfofsagosb.
- Oli igön az Iften az embört Berete, hogy mindön allatnak Urava Bentöle, az ó Bömeliere Bepön ekófsete, de nagy hamarfaggal ezöket el vezte.
- Rövid Bovál mondvan embör az Iftennek, draga Bep allattya ó Bent Fölfegenek, csak tudna Bolgalni ó terómtöjenek, de attul embörök nagy taul estenek.
- Nagy fok lavayval te kiralifagodat, latogatta Iften te birodalmadat, ki Belófsötötte az te orszagodat, nagy Bep magzatokkal aldotta hazadat. ||
- 46a: Ezöknek fölötte nag' io egelfseggel, latogatot Iften draga csöndefseggel nintfen femmi igyed küllő ellenfeggel, orBágod es hazad jelös nag' büfseggel.
- Nem tudgyok mi oka vagyon banatodnak, hogy femmi helt nem adczi az Bep vigafsagnak, boczaitad magadat nag' Bomorusfagnak, ezön igön kerlek mond meg' ennek okat.
- Az te io hiveid mind ketfeg'ben estek, felöled mindnyajan mar el Ijedtenek, hogy nem tudgyak okat kelserüfegödnek, felnek hogy oka lez te vezödelmödnek.
- Kiraly hogy ezt halla Bómet föl emele, nagy Bomoru Bómmel ó óczet tekente, Bomoru bezeddel óczenek jelönte, mafod napon okat monda jelöntene.
- Ime Kiraly elől ó:ze el ki mere, az fő Tanacziokkal Damochles bezelle, hogy holnap az Kiraly neki jelentene, okat banattyanak neki bezellene.
- Vigafsaggal hallak Urak ez bezedöt, örülnek mar eBön kit kiraly jelöntöt, alig' variak vala az mas napi idöt, hogy okat jelönti kiert ó kelsergöt.
- De azonban Kiraly Bolgait Bollita, utanna valoknak gyorfon paranczola, ||
- 46b: hazanak közepin egy vermet afata, Nagy melyen Belófsen azt ó hagyattata.
- Im az Bolgak gyorfon az kiraly Bavara, ot hamar futamvan az ó mondafara, meg'afsak az vermet ó Bóme lattara, nagy melyen Belófsen mint Kiraly meg' hadgya.
- Töltete verómben lok eleven Benet, mig' kedvenek tetzek mind addig' eleget, Bu ette dezkból czinaltata Beköt, az veróm Baiara tetete az Beköt.
- Az Bolgak ezöket hamar meg'keBetek, ó paranczolatit hamar veg'hez vivek, vermöt es az Beket hamar meg'kezetek, az veróm Baiara tetete az Beköt.

Szorgalmasan kiraly ilmeg' paranczola, Bep Aranyas aztalt elő hozzattata, kit draga kupakkal Bepón meg' rakata, jelős io borokkal kiket meg' töltete.

Szép karpitok kiraly hazat ekőfsetek, Aranyas Bőnyegök falat fenősetek, aranyos ruhakkal föl öltőztetetek, draga Beršamokkal tölök czif-raltatek.

Oly hamar az utan Kiraly paranczola, nagy ket elű Pallost elő hozzattata, kit egy lo főrenyre, ő gyorlon foytata, kit az veróm fölöt föl akaz-taltata. ||

47a: Nagy Bep draga etkek Abtalon valanak, Bep ezuft talakban kik el hozat-anak, draga Bep Aranyas kupak czešek valanak, kik kiraly modra czuda Bepón vannak.

Az utan az Kiraly Damochlest Bollita, ő Bolgai által gyorlon hivattata, kiraly eleyben Damocles be iuta, az kiralynak dolgan len el czudalkozva.

Kiraly paranczola őczenek le wlyön, az veróm Belere hitvan Bekben wlyön, mit neki paranczol mind az tevő legyön, az ő bezedenek engődelmes legyön.

De őcze Kiralynak ot igön fel vala, hitvan Bū ette Bek, ne törnek alatta, hogy az nagy tűz közbe ala ne Bakadna, honnet ne[m] lehetne ki Babadulafa.

Ezöknek utanna hogy Bekben le wie, az kiraly allata gyorlon ő környule, fegverős Iffiakat az kik fenyogetven, lennenek kik őczet halallal fenyogetnek. (!)

Czuda nagy Bep fenős fegverrel egy Iffiat, eleyben allata őczenek az Iffiat, hata mögő ilmeg' allata mas Iffiat, bal es iob kez felől allata ket Iffiat.

Zep mezetelen tör ő kezökben vala, mindön felől őczet fenyogetik vala, ||

47b: elől es mind hatul őtt rőttenik vala, halalal ketfelől ijegetik vala. Igön Bep bezeddel kirali neki Bolla, őczet nagy vig' kedvel ugy kenalya vala, femmit ne bankodgyek vigan lakiék hadgya, nam femmitül neki nem volna bantafa.

Mindönben eleg'ben Kiraly modra vagyon, Bep aranyas abtal Uri modra vagyon, draga bora etke Kiraly modra vagyon, vigan lakiek tehat ha elegben vagyon.

Ime föl tekente Damoclefs padlasra, lata egy nagy Pallost le vala bocziatva, ki egy lo főrenyre vala csak meg' foytva, nem tudgya mely oraban reia le Bakadna.

Hayólvan föld fele tekente alaia, lata az nagy vermöt ki alatta afva, ki eleven Bannel vala mind meg' rakva, Bū ette Bekbenis nem mer mozgolodnya.

Az előtte valo Iffiat ha tekenti, kezében fenős tör ő mihelyön neši, hata megöt allot ha ezeben veši, bal es iob kez felől valot ha Bömleli.

Legh ottan az halal ötet ijegeti, ez arnik vilagbol hogy maid ki vegezi, enni vešődelöm mikor környül veši, azt mondgya nem lehet akkor vigan lakni.

Iol lehet mindönben en elegben vagyok, de mind azon által nagy banat-ban vagyok, || mert veződelőmben mindön felől vagyok, nagy lok felelőmtul környeközve vagyok.

48a: De miczoda Bivő embőrtül lehetne, hogy ki illien helyön leven őrülhetne, bator mindönőkben ő elegben lönne, nem tudom bizonyal hogy hogy őrülhetne.

Ezöknek utanna az Kiraly igy Bolla, es az ő őczenek illien modon Bolla, azon tudakozol miért vagyok banatban, mi oka hogy nem vák soha vigalsagban.

Azert halgalsad meg' az mit nekőd mondok, figyelmezzel reia az mit nekőd Bolok, ešőde[n] vehetőd miért nem vigadok, ez az oka miért en Bomorun jarok.

Kiraly modra noha en eleg'ben vagyok, fenkitül bantasban noha maft en nem vagyok, nag' veßódelómben mind az altal vagyok, melyben te maftan vagy Binten en ugy vag'ok.

Tekentók az egben gyakorta föllöttem, latom az itelő birot en fölöttem, ki fok buncimert meg' buntet erőfsen, az utolfo napon kemeny iteletben.

Valamikor pedig' földre le tekintók, eßómben[n] jut pokol hogy ala tekintók, fok buncim jutnak eßómben kit neßók, Bantalan fok kinok kitül igón felók. ||

48b: Latom hatam mögöt bönómnek fokfagat, eyel es mind nappal reiam ki-altafsat, latom az halálnak előttem allafsat, ezóntul el vizón nem tudom oraiat.

Az iob kezem felől ördög' czalardfagat, bal felőlis latom ő forgolodafat, ki mindön oraban bönóm fokafagat, előmben tamaztya nagy fok undokfagat.

Illy vezódelómnek közte mikor legyek, nem lehet hogy akkor vigafsfagban legyek, de illik inkablan hogy banatban legyek, es nagy bubanatban holtomiglan elyek.

Azert öczem neköt ez tuttodra legyón, hogy miczoda oka banatomnak legyón, en Udvaromnakis ez tuttara legyón, kiki mind ezókból tulem peldat vegyón.

No ezóket ertven öcze az Kiralynak, ki mene meg' monda okat banattyanak, az nagy Urak ezón el czudalkozanak, fokban gondolkodvan magokban Ballanak.

De iol vöd eßódben embör itt magadat, jol meg' hanyiad vefsed mindön dolgaidat, talalhacz magadban illi gondolatokat, csak hogy vöd eßódben[n] ez illien peldakat.

Embör azert intlek iol meg' hanyiad vefsed, az kiraly peldajat gyakron emlögefesed, bunódnak nagy voltat hogy eßódben vögyed, ezókból magadat Istenhöz terezted.

Keme[n] ||

3.

53a:

Cantio OPTIMA. Notaja. Menyei Bent Atyank neköd &c.

Kegyös Atyank maft te neköd könyörgunk, lelki fajdalminkban hozzád folyamunk, mert mindön iot csak te tuled kel varnunk, bukfejunkbe[n] azert te hozzád efunk.

Adgyad nekunk vigasztalo lelkódet, göríeße föl bennunk Bent felelmedet, Berethefsók mindönkor Fölfegódet, buczóihefsók az te Bent bezedódet.

Roncs meg' bennunk az ordog'nek orßagat, utalhafsók az bunnek undokfagat, gyözhefsók meg' az ördög' czalardfagat, nyerhefsók megh Iefusnak Bent orßagat.

Az itelet napiat vigan varhafsók, Iefus Chr[ist]us kegyös ßavat halhafsók, mindenkoron ötet magasztalhafsók, es regi meg' holt Bentóket lathafsók.

Együt velók miis uralkodhafsunk az Ur Iefus Binere ot nezhefsunk, Angyalókkal együt enókölhafsunk, mind örökke bodogfagba[n] elhefsunk.

Diczertefsel mind ezókert Ur Iften, ki vagy egy allatban három Bómelyben, Atya Fiu Sz: Lelók egy fölfeben, veghetetlen egy örök diczósfegben. ||

4.

96a:

Fwleidet haitfad hozzam,
Szent Lelkódet vegyem hozzam,
igaz hittel azt mondhafsam,
irgalmas vagy azt valhafsam.

En bűnömnek fokfagabol,
 Maft erdemlöt kinaimbol,
 menz ki Uram² rablagimbol,
 mint lanast³ az hal gyomrabol.

Raytam Uram az gyógyulaft,
 mutafd meg' az vizagtalajt,
 bűneimből Babadulaft,
 ne jarjak ugy mint Goliat.

Eletemnek undokfagin,
 könyöruly lelkem faydalmin,
 ne induly föl fok rutfagin,
 ne buydofsam ugy mint Cain.

Nagy io voltat irgalmadnak,
 Mutafsd meg' hatalmadnak,
 Szep örömmel aldozzanak,
 mint mutattad meg' Iakobnak,

Lelkemnek vizagtalajat,
 es ő neki Bep zaszlojat,
 Mint Mofesnek adtal tarfat,
 Aront kölded el tanacziat.

Az en lelkem batorodot,
 es te hozdad folyamodot,
 Szókfegemben föl kialtot,
 Halgalsad meg' mint Szent Jobot.

Meg' ne utaly buneimert,
 fe ne fizet erdömömert,
 fe el ne ves az mellefgeben,
 mint Pharahot az Tengörben.

En tettemnek kin vallafan,
 könyöruly Bivem faydalman,
 Tekentsed fohazkodafsat,
 Mint Abeinek aldozattyat.

Egyetemben adgy jobbulajt,
 en tettemben igazulajt,
 en lelkemben meg' Uyulaft,
 es te vezerey mint Tobiast.

Ez eneköt siralmiban,
 Batori Bodifar banattyaban,
 Gyula Varban kinniaiban,
 BerBötte kilencziven negyben.

5.

[96a.]

Alia.

Meg' foghatatlan kegyes Istenfegh',

örökken való menyei felfeg',

egez köröztyenfeg',

csak te tüled taplaltatik

minden fele nemBefegh.

Az Begeny arvak hozdad kialtnak

es az özvegyök tegöd ohaitnak,

csak hozdad fojammnak,³

nyomurultak búkóiködök

te hozdad fohazkodnak.

¹ Utólagos betoldás.² Így; a. m. Jónást.³ Előtte lehúzva: ohaitnak.

Éttem, itomat bővon meg' adgya,
Arva fejemet meg' nem utalia,
vagyok *szolgaloja*,¹
ha az hollo fiakat es
verebeket el tartya.

Teftem es lelkem neki ayanlom,
mert nints ez földön² fenki gyamolcm,
Uram legy tutorom,
mert ha el hagyandaz ottan
el fogy en batorfagom. ||

96b: Hizem ha attal Anyam meheben,
gondod volt rejam kicsinyfege[m]ben,
Illyen Bükfegemben,
Maftan inkab gondot vifelsz
hogy ne eísem ketfegben.

Az en Bivem maft Bomoru latod
könyveim hulnak, tudom hogy Banod,
vagyon rejam gondod,
Bizony hizem noha moftan
arva fejem probalod.

Vigafagomat meg' adod tudom
mikor akarod bizonyal³ vallom,
Ugy vifelőd gondom,
akkor oítan halat advan
el le vetem en gyazom.

Szinten mint fogoly íttet tömlőcziből,
elki Babadul minden kötélből,
igy Bivem ezökből,
mihent Bent Lelkőd bocziatod
Babadetoul menyből.

Kiert örökken halakat adok,
mindön nap Ura[m] elődben allok,
Tenekőd Bolgalok,
tizta Biből fölfegődnek
diczeretőket mondok.

Diczeret nekőd Atya Ur I[fte]n,
az te Fiaddal ki lakol menyben,
Boldog fenefegben,
Szent Lelökkel mind örökken
ki vagy egy Iftenfegben.

6.

166b:

HISTORIA DE MORIBUS IN CONVIVIO.

Ad Melodiam: Viri venerabiles Sacerdo: &c.

Tiztöltös Bómelyök kik itt Ielön vattok, Bomat meg' halgafsatok mert
Bep dolgot mondok, ha penig' ellenötök valamit Bollandok, kerlek
meg' bocziatsatok mert igazat mo[n]dok.

Hit az Iambor hazához maftan örömebe[n], Atya fia, Barati kik vattok
kedvebe[n], ad bővön, etelt, italt, kenal Berelmeben, mindön embör
nag' vigan lakjek czellajaban.

¹ Tehát nő számára írta a szerző, vagy éppen nő írta ez éneket.

² Előbb *földön*-t írt.

³ Lehúzva utána: *azt*.

- Oya mindön ő magat amaz rut Baigastul, melyet reßeg' embörök teznek az io bortul, hol enököt fem Lant Bot nem halhaczi az Bay tul, mert kiki mind ugy övölt mint lehet torkatul. ||
- 167a: Lakodalmat mint Böröz twlem meg' tarolhad, vendegfeg'ben mint lakial itt eßödben vehed, ha masfele gondoktul az fejedben Bödhet, es mit maftan en Bollok elmedben meg' tarthad.
- Nem Bollok fok bezeddel mert azt meg' Unyatok, tudom hozzu peczinyet' mindnyajan Berettök, de az prædikaziót rövidön Babjatok, Bent Ivan enokenek ha hozzu mondgyatok.
- Az Bep lakodalmakat az Isten nem tiltya, fött mindönüt Irasban azokat lavallya, regulajat azoknak elönkben ki adgya, io lakasnak io hagyas legyön vege hadgya.
- Illik köröztyenöknek lam egymast Beretni, Beretből egy masnak mindön iot közleni, nyomorultat feggelni^a ehözöt eltetni, jo voltarol Istennek gyakran emlekdözni.
- Bizonyfaga ezöknök vendegfeg'ben lezön, Atyafi Beretnek gyakorlalsa lezön, az Isten io voltarol emlekdözet lezön, ehözö 'Begenyöknek taplalsa lezön.
- Azert hasonlettatik menyei boldog'fag', tisztöfegös lakashoz es az menyegßöhöz, holot az Abrahammal wlunk egy Aßtalhoz, ez vilagbol ki mulvan ha megyunk Istenhöz.
- Lam az Isten kegyelmet Ige atal hi[n]ti, az igaz hit hallasbol embörnek adatik, az hiveknek ő lelkök ezkeppen eltetik, vendegfegnek irasban az is lam mondatik. ||
- 167b: Iol tudom hallottatok Moiseß mondasat, vigan ugy mond lakjatok, az Ur Bine elöt, aldozatot ha teßtök Innepöt Bentöltök, nag' halakat Istennek lakasban adgyatok.
- Nem illik az örömben meny es bankodni, fe firasban örulni, vagy penig kacziagni, az örülö embörel de illik örulni, firalmas embörökkel együt melto firni.
- Torban vezön vigadast hol firnyok kellöt, hallottas haß halotról mert emlekdöztetöt, lakodalmas hazanal kit iobnak bölczi mondot, elet iobetafsaert mert emlekdöztetöt.
- Az Isten Bep magzattal Bentök közöt aldot, Böletefsenek napjan Bive Börent vigadot, es ki hivek közziben fia Bentöltetöt, környül metelefsekor nag' vigan lakozot.
- Az Isachnak az ezöczitul valasztalsa koron, vigan lakek Abraham örömeinek napjan, Az Ifachis peniglen frig tetele napjan, Laban az Leianyanak hazasaga napjan.
- Lot es az nag' Abraham Angyalokat tartot, Ioseph az Battyajnak lakodalmat Börböt, Daud Abnert többekkel vendegfegben tarta, AVerus az Urakat Io lakasra hiva.
- Menyeßöt tön Raguel ő Bep Leianyanak, mikor azt hazaseta Iambor Tobiasnak, egy mast rönddel vendeglek fiai az Iobnak, az sidok lakozanak halalan Amo[n]nak.
- Az Christus eköfete Kanay menyeg'ßöt, vamos Matthe hazahoz hiva az Ur Christus, kihöz nag' fok bönsök^a gyullenek mint illött, kiket ő Bep beszeddel lakas közben intöt. ||
- ..68a: Nem utalya Aßtalat az Pharifeusnak, Marianak Marthanak Lazar nyeneinek, kik öttet vendeg'feg'ben nagy io kedvel tartak, es öt neki hyusege tetßek Marja[n]ak.
- Czak forgodik az Marta förenködik vala, az Maria labanal Chr[ist]usnak wl vala. Iob rez az Mariajé Christus mondgya^a vala, ßegeny Martha mely nekul Bükölködik vala.

¹ Lehúzza. Ma is mondják: Hosszú kolbász rövid prédikáció.

² A megszakítás miatt (feg- | gelni) van így írva.

³ A két pont később tétetett a középső o-ra.

- Szamlalhatnak többeket de nem kevanyatok, mert az lakodalmakat tudom lavallyatok, főt gyakran egy mas között hallom rejam Bollotok, Regulajat lakasnak azertan hallyatok.
- Illik az Beretetből vendegöket hinnj, etelt italt io kedvel eleikben tönnj, ha el meny akarnak meg' nem tartoztatni, mert ha meg' keflelendöd meg' kezdöd bantani.
- Azert hivod te maftan hogy kedvet talalyad, azert mint ő akarja csak ugy vendegölyed, az io kedvet haragra meg' lafd ne fordicziaid, idetlön Beretetöt gyölöfseg'nek tartfad.
- Ha meg' akkor maradni addig' vendegölyed, mig'len kedvenek tetBik azt eBödben vehed, tisztöfsegnek hatarat el ne mulattafsad, ha ezt veBöd eBödben haza kefertefsed.
- Iayt kialtnak Prophetak az olyan embörnek, ki fokat ad meg' Innya fele barattyanak, hogy rutfagat lathafsa mezetelen tefnek, Begyönen vigadhafso[n] felebarattya[n]ak.
- Poganyokis regenten barattyoknak veltek, az kivel egy aBtalhoz gyakran le wltenek, egy kenyerből szegtenek, egy talban nyultanak, egy poharbol Ittanak vag' kivel Boltanak.
- Ellenlegöd hazához tudom te fem Ballaz, fe hazadnal fokai' olyat nem vendeg'lez, baratfagot az kivel tartani nem akarz, mindönkeppen hazadtul olyat eltavoztaczi. ||
- 168b : Tehat hog' hogy fordethad az lakast az vegre, hogy te io baratodnak az efsek karara, vagy ő tisztöfsegenek nagy kilsebfegere, ez fele vendegfegöt nem vihecz i o vegre.
- Ezert vallom nag' bunnek ha kit ugy vendeglez, hogy hazadtul hazához Bepön nem eretez, tiftöfsegen ő neki ha nem örulendez, seliczi vendegfegnek illiettent mert hallaz.
- Olvafook az Irasban Amonnak halalat, Thamaron lött Beplöert, nag' Börnyü halalat, vendegfegben Abfolon mint alla bozzujat, az hugajert vilagbol ki vezeze battyat.
- Rut dolgokat alnokok fokat czeleköznek, vendegfeg' Bine alat kik nem illenek, Ital közben io Marhat Bagentül el czalnak, czerelnek es nag' hitvan morhat masra ken[n]ek.
- Nem neBik az Ur Iftent csak ök lakhafsanak, fele mas hazafsokat ital közt Böröznek, olalkodnak mas utan, ha mit kaphatnanak, bezedeben utanna kivel halazna[n]ak.
- Eztis lattyyok nag' fokBör hogy inkab Itafsak, az vendegnek fok etket eleyben adnak, fos peczinyet pörkör[n]ek maslakottis vetnek, poharaban az kitöl meg' bolondullyanak.
- Kulömb kölömb fokfele poharok tamadnak, Bors törö es Medöncze Bennes talak Iönnek, tók nakak furt darab fa[k] oly poharok lönek, rut boczikor papuczi Cifma mind elő kerülnek.
- Iambor embör ez illien dolgot nem lavalya, barattyához ő Bivet masban ő mutattya, ageb az ki barattyat adiglan itattya, vagy az Bajan ki nem Iön vagy nyakaban ontya.
- Oh melly nag' bün az volna ha tudnad gondolni, az Iftennek Bent nevet akkor emlögetni, || mikor gonoz ördögnek akarz te Bologalni, mert I[fte]n az ördöggel nem tud közzöfulni.
- 169a : Az Ifteni [igy] imatsag' kezdetiben legyön, vendegfegnek ő vege hala adas legyön, az közzepin az Iften Bajunkba[n] forogjon, közzönfegnek rut vetke neveben ne legyön.
- Közöneti poharnak ő hirevel legyön, nag' Bep aldomafsokkal tizta Bwböl legyön, fenki duskat nevebe[n] fenkire ne adgyon, hog' ketkeppen nag' vetket dolgaban ne vallyon.
- Az embörben olyak is fokBör talaltatik, ki hazanal az vendeg' soha nem lakozik, az ABtalnal ő masnal nag' örömeft Izik, egy penze finczy gyakorta nap eftig' elizik.

- Ra gondol az orrara mikor wíz aztalhoz, es ò be lat akkoro[n] mert Bava gazdahoz, nag' vagyon hog' luthafson az tele talakhoz, pohar melle fokat Bol mert ò tanolt ahhoz.
- Az Chriftus paranczollya hogy Begen vendegòl, az ki tegòd vizontag' vendege nem hihat, kazdagot ha hivandaz többet fizet nekòd, Begen vendeg'fejejert Iften ad iot nekòd.
- Tudòd Compalarkodni ezzel hogy nem Illik, elegòdgyel meg' vele ha io kedvel Izik. azt te io tetelòdròl feletkòznòd illik, de masnak io tetteròl emlekòznòd illik.
- Batorfaggal mondhatom maftani vilagban, hogy csak haznot kerefnek maftan vendeg'fegben, mert latom hog' vendeglez ollyatan hazadnal, kinek vajat remelòd hog' vezòd elteben. ||
- 170b: Oly kiczin az Beretet maftan embòròkben, Begeny Atyok fianak nincz helyòk hazokban, tisztòfsegòk gazdag[n]ak csak vagyon vilagban, Begeny embòr de hever mindònut a porban.
- Lazart gazdag' utalta femmivel ne[m] lata, ez vilagba[n] òmagat kedvere hizlala, halala utan pokolnak kenyat meg' lata, Lazar az menyòrBagnak boldogfagat bira.
- Szabad azert fò embòrt nekòd vendeglenòd, halaado voltodat io tettejert mutatnod, Atyad fiat BòmBedod gazdagot be hinnod, csak hirt nevet vadaz[n]od de nem Babad nekòd.
- EròBakkal gyakorta lakodalom lezòn, birfag' gyanant gyakorta Mestòr Aftal lezòn, illieten vendegfeg'nek keves kedve lezòn, mert vendegfeg' io kedbòl diczeretòs lezòn.
- Rejad Ballot vendegòt idegòn nemBetòt, kiczoda kòzuletòk ki io kedvel tartot, vagy iot az olyatannak valaki mondhatot, nemde aldas helyeben atkot reja vetòt?
- Szòrtelen nag' kòlftegòt, noha fokan teznek, fris etkeket fòzetnek fok talakat hordnak, magok mutatafajert, mindònt czelekòznek, noha neki vendegi kevfeset ehetnek.
- Ekkeppen az Iftenet embòr tekozzolya, maradekat etelnek az ebeknek ontya, I[ste]nnek ayandekat kemelni nem tudgya, tòb idòre hogy adta ò azt ne[m] gondollya. ||
- 170a: Olyan rut az tekozlas mint az rut fòfvenfeg', vendegfeg'ben maradgyon az mertekletòfseg', tisztòfsegòs embòrhòz illik az tisztòfseg', az pompaban nem all az nòrnòs tibòfsegh.
- Tòbbet fòzecz vendeg'nek hogy nem mint magadnak, nag' akarat karara mint legyòn magadnak, olyat teznek nag' fokan kit oztan meg' banak, baratyokhoz is kedvet egyBòr s mind ki ontnak.
- Tòbbòreis io kelletik òtet vendeglenòd, kepòs Bòrent vig' kedvel azert kel tartani, azok Bòktak illikeppen embòrt ve[n]degleni, tòbbe kik az egyBòrnel nem akarnak hinni.
- Eztis en nem Iavallom hogy veget nem latom, vendegòskòdestòknek de eBòmben veBòm, addig' hogy nem nyug'hattok mig' en azt nem halom, egy pimbóral tisztòilek jer be io baratom.
- Ha többet hiz hazadhoz hogy nem mint illenek, ennik Inyok ò nekik eleget nem adhaczi, hamar nag' kifsebfegre ezzel utat lehecz, alattomban Bidalmatis eleget halhaczi.
- Azert többet be ne gyòcz csak kire eleg' vagy, nag' konyhatis ne wttes ha Begeny embòr vag', ki kel tònòd tenekòd ha gazdag embòr vag', Atyadfiat fe feleicz ha te nemBetòs vag'.
- SzomBedid es baratid hazadhoz gyullienek, fegetfeggel tenekòd mert azok lehetnek, Atyafinal BòmBedot Iobnak lam bezellik, kivel embòròk egyùtt mind elnek mind hálnak.
- Szep ròndel az vendegòt ot le telepeczed, ha velòk wíz kenalyad eleikben rakiad, ha fòn forgaz vòfelel gyakran kenaltafsad, || io kedvedet hozzaik mindònben mutafsad.
- 170b:

- Az hegedű az lant Bo Bepón Bőngedőzón, az Ifteni diczeret leg' jobban Benegjón, az vendegnek ő Bive ezón Örvendőzón, fem hegedu fem lant Bode ot ne ordiczon.
- Semmi Izi lakafnak az hol io bor nintfen, fem io kedve vendegnek az lóretul nintfen, vizzel elegy az bornak mert ereie ninczen, vinost ki ad vendegnek eße annak ninczen.
- Sokbor még' aztis latt yok hogy bor vizzel valik, az Christus regulaja vizza fordítatik, bal kezed azt meg' bannya mi iotul adatik, io lakasban mind vegig' io bor itattatik.
- Azert illik az ioval hitvant el nyomtatni, vagy peniglen mind vegig' io bort lnnya adni, vendegőknek mert feiók hitvantul kezd fayni, mas napon auag' hafsok kezd attul ragatnj.
- Gyarlo embőr ő magat gonoz tarfafagtul, oltalmazza ő magat az eret-nőkfejtől, paraznat es az gilkost tiltfa aztalatul, mert erkőcze embőrnek olyantul meg' rutul.
- Az Christus illienőkkel ha mikor forgodot, bónófsóket mindónkor meg' teresre intót, az Christusnak kegyelme kiket erősetót, nyayasaga azoknak io utra vezetót.
- Nem illet az rut jatek tiztőfsegős embőrt, czuf ruhaban őltözni illet nyalas embőrt, kötőzes es fustóles illet tragar embőrt, ayto töres tollazas illet bolond embőrt.
- Azert megis nemelyek abban gyönyörködnek, bolondfagal vendegót ha nevetethetnek, ektelen jatekokal meg' bolondithatnak, egy bolondbol nag' sokat es ha czinalhatnak.
- 171b : Kedves volna Iftennek ha rola Bollanal, draga es Bep dolgokrol kerdest elő hoznal, || Historiat es peldat az Ira-bol hoznal, vag' Bep mese bezzeddel embőrt vizagztalnal.
- Tiztőfseges trefanak buczületi vagon, nyajas kezed mindónkor io embőrnel vagon de hatara mereteke annak is lam vagon, melyet folyul halladni Bidalomban vagon.
- Iefus Christus vendegőd vendegóddel legyón, ő atala baratid tiztőfsegben tarthat, vizafsaga Bivednek ő nevenben legyón, mert ő tőle mindón iot vóttel nagy buyfseggel.

SECUNDA PARS HISTORIÆ.

- Szollyunk mar vendegőknek rőndel ő tiztőkről, mert okis feletkőznek nag' fokbor magokrol, regulakat azertan Babunk az lakasrol, fe[n]ki ne feletkőzsek ő tiztőfsegeről.
- Tudom hivatal nekul nem illik be mennőd, lakodalmas hazakhoz de hivat kel varnod, ayto mógót mert helye olyannak iol tudod, mosgyal ugy mond-s-vakarki oly jambor azt hallod.
- Embőrtelen embőr az ki hivat meg' veti, es hazahoz baratyat foha be nem inti, mord erkőczibe maganak io hivat kerelsi, en fem megyók te fe Iőy bator azt bezelli.
- Otalmazza io hivat felti gyalazzattul, kifsebbul meltofsaga, velli nyayasagtul, vendegfegben ő magat nem ohattya attul, azert fut embőrőknek ő nyayasagoktul.
- Semmi Bavat nem halod csak halgat hazanal, ha mikor nag' neheben le wl aztalanal, ha hivatlan be lepől le wltet aztalnal, mint az roka csak halgat femmivel nem kenal.
- 171b : Sokbor lattunk olyatis hog' el büt előttunk, ninczen hon hogy azt mondgya tarfanak meg hadgya, || Vezzó vagni ő magat el mentnek mutattya, mit Bollanak azonban ot ben azt halgattya.
- Sok hivatait gazdatul nemelyek föl varnak, noha meni lakasra őró mest kevannak, egy hivasra el mönyi por törvennek tartyak, mert mindónben nag' modot mutatni akarnak.

¹ A vonás az e betűn valószínűen későbbi kéztől ered.

- Egyeb Iambor aztalhoz mar be telepödöt, magat igón varattya el nem kezülhetöt, vendeg' nep is ó rola mar panazolkodot, de gazdais nehezen fokot varakozot
- Gyanos lakodalmakat melto tavoztatnod, nem illik az Iambortul magadat meg' vonnod, alnokfagat gazdanak hogy ha hirrel halod, vakmerő batorfagra nem io magad adnod.
- Szabad önnöd es innöd es meg' elegödnöd, mert azert hiut az gazda hog' hadgyon itt laknod, tobödnod es Baballanod de nem Babad neköd, merteketös eletre gondod legyön neköd.
- Röndel jarjon az pohar köröztül ne jarjon, hogy Bomjuhon asztalnal fenki ne maradgyon, atal pohar azt tezi hogy egy rezög' legyön, mafik penig' Bomjuhon az helyöt maradgyon.
- Ha rad kerul am igyal hogy ha Bomjuhozol, ha mind ki iva[n]dodis azzal ki mit gondol, csak mas embört ne terhely az ki immar czokol, mert latom hogy ó rayta igón harfankoddol.
- Egik embör mafsiknal latt yok töb bort bir el, keves ital nemelyet hamar faggal döit el, reBegnec en azt tartom ki nyelhet töb bort el, ki nem Bokot az borhoz hamar rezögül el.
- Diczeretnek tartyatok ha fok bort ihattok, azert duska italal gyakron tufsakodtok, || vag' ki döit vaj' ki döytöm meg' aztis mondgiatok, hirt nevet illi dologban bar ne kerefnetök.
- Tudod természetödet azert reja gondolj, keves eleg' te vellöd azert reja gondolj, erőltefsön bator mas azzal te ne go[n]doly, tiztöfsegöd hogy legyön maragyon ra gondolj.
- Az I[st]en iob kiralyнал lam Boktak mondani, hat Iftentöl mindönnek jobban illik felni, embörnek baratfagat ne[m] io abban neBni, I[ste]nnek ne[m] embörnek mert la[m] iob engedni.
- Nem turhetöm Botalan gonoz Bokastokat, mert noha meg' tömtetök az ti gyomrotokat, az aztaltul el fogni etelt nem hadgyatok, hogy inkab ihalsatok kellettenis eztök.
- Tanirokat meg' raktok mert ehfgtöl feltök, elöttetök hadgyatok töb nem iö vellitök, ital közben Buntelen onnet falatoztok, czudalom hogy eltellel torkig' nem töltettök.
- Azonban az poharok ideftova Iarnak, egy es kettö vagy töb is aztal altal mennek, nag' feieben egy mafra közönefsök leznek, Atyafisag' baratfag' bor italban alnak.
- Kaba bezedel valo közönefsök leznek, czurdulas es cziöppe[n]tes nekül azok leznek, Bakal kenyes Bay tölles es mofolygas nekül, fön allafsok mind czöppig' ki ivafsok leznek.
- Kezet nemely kücziolya foggal niul poharhoz, rözketteti az allat az fa tejet Bopja, hona alat az pohart taniron fordittyta, meftörfeget ó abbol neköd meg' mutattya.
- Nad czeónis nemelik poharbol ki Bija, vagy penig' ayakkaval pohart be burettya, egy haytoban belöle az bort ó ki Bopja, az poharat föl veti es ifmet föl kapja.
- Czigan finak neveztek ki poharban marad, reja gondol poharban egi 172a : czigan fem marad, || felti pohart lopastul ha czigan ot marad, nem menik kar vallastul kinel czigan marad.
- Ninczi pohara nemelnek torokkal bort meri, ötven hatvan kortyaval az bort el közöni, tarfarais ra vigaz ha nag' kortyal nyeli, faru Barnak mondanad torkat hogy bort nyelö.
- Korczomara nemely Bal nap eftig' el iBik, darab aBzu könyere kefserv' hagymara, martogattya tanyeron az hagmat az soban, Bomjufagat ugy gyojttya köpent az io borban.
- Nehol Boktak egy masra io bort mutattatni, Bolganak Bolgalattyat borral meg' fizetni, mint egy tömlöt a Bolgat Boktak meg' tölteni, gonof-sagba[n] mely okos Bokot embör lenni.
- Ketten harman az elöt egybenis bezelnek, gyúlöfsegböl haragbol egikre tamadnak, edös tarfam azt mondgyak adgyunk innya ennek, fartatyak az italal harman egyet gyöznek.

- Ha leianyal videkben el meg'y naß nepevel, meg' od magad az bortul mert ernek poharal, tartyak nag' tisztóseg'nek ha meg' raknak boral, diczekódnak az utan az ó io torkokkal.
- Nemelyek az Aztatnal Bunnyadnak, fővöltnek vagy dudolnak mas nyel-vónis Bolnak, poharal ha el hadgyak hamar meg' mordulnak, nem ihatnak melyökön bort ala czurgatnak.
- Eftve lezón nag' danom reggel penig' banom, kart vallottak mas napon twlók en azt hallom, kefervefsen fay feiem bezzeg' igón banom, az Bombedot meg' Bittam bezzeg' igón banom. ||
- 173a: Czak sibognak nemelyek sem eznek sem lbnak, vendegfegből hazokhoz Bepón kefertetnek, de ifmeglen meg' hazol hatra urozkodnak, mint Ur bora virattig' csak gazdan hevernek.
- Mindón hazhoz be megyón nemelyk vilagra, baratfagat mind holtig' kötti az embórral, mas fala alat le fekbik oßtan virattara, rutfagat ó magais mas napon czudalja.
- Czudalom mely fokaig aßtal fölöt ólnek, vas nekik az alfelók hog' annit wihetnek, femminemő Bókfegre onnet föl nem kelnek, ha föl kelnek el vegre arvizet ereznek.
- Verekódes es feddes haragbol tamadnak, wftók vonyas fő tóres óklóBe-sók leßnek, poharal vagy kannaval egy mast agyon wtik, masod napon betórot feiók kótoztetik.
- Regy boßbu elő jw akkor egy mast szidgyak, el mult regi dolgokat fokbor elő hoznak, czak egy borol nag' dolgot orokbanis veznek, kiról nag' fok ideig fokbor emleköz[n]ek.
- Ital, as¹ közben mi el² efik borban kel az Irni, emleközó bor ivót³ melto meg utalni, haborusag' olyaktul mert Bokot aradni, de illik io embórnak tisztóseggel lenni.
- Játékokis be júnnek mind koczika-s-mind kartya, kiból Bomoretattik embórnak barattya, mert erßenyet iol lattyok gyakran tapogattya, veßtefsegeben embórnak meg' indul haragja.
- Vezteg wleßt el unnya vißketni fog' talpa, heggedóben Bep nota azt cziklendoztattya, tanczinak ered azonnal penßetis nem Bannya, kóz
- 173b: bezedben azt mongyak tancziót az bor haitya. ||
- Tisztósegős vigfagat az Ur Isten keven,⁴ affele undokfagot fölötte igón ban, czelekódnód azt nekód nem io kit Isten ba[n] abban foglal magadat kit az Isten kevan.
- Tekozlasis nagy fokbor vendegfegben efik, mert el vißi az vendeg' kit meg' meg' [igy] nem etetik, rakot tamert⁵ haza kuld, kit oßtan meg eßik, borfos tik hust az utan negyed napis eßik.
- Az wólegent feggelle Chr[ist]us az io boral, teis azért fegelyed hog' ha leßön mivel, ne terhellyed fölötte ötet nagy kóltfeggel, ezutanis elni kel hogy ha lezón mivel.
- Hogy ha jónnek Begenyók etellel taplalyad. itallalis meg' lafsad es óket fegellyed, ha iol lakol óketis te el ne feleyczed, maradekbol reßóket nekiók ki adgyad.
- Harmad napi vendeg'nek ki telik ideje, az halnak is harom nap meg' fakad epeje, vendeg' nepnek akkoron el móny ideje, az lakasnak ki telik haro[m] nap ideje.
- Harmad buczy [igy] vetelkor Boktatok el meni, egy mas uta[n] kefóre Boktatok buczuzni, az ki fokat buczuzik kevan meg' maradni, azért csak egy buczuval kel meg' elődni [igy].

¹ Ital, utólagos (de ugyanazon kéztől eredő) betoldás s e miatt Halasnak is olvasható.

² Javítás ellefsik-ből.

³ Az ó-n a vonás későbbi eredetű.

⁴ Így kevan helyett.

⁵ Tollhiba laniert helyett.

- Nem illik el fietnőd fem penig' el kefnőd, ha io kedvel maraztanak illik meg' maradnod, hog ha lezön ideje haza takarodnod, nem kel neköd azutan fokaigh ot lefnőd.
- 174a: Kóvettetlen el menni tiztötlenfegős, kapufatul bucziuBni igön Bidal-matos, gazdat es az vendegöt meg' követni dizös. || bor italban for-godni io tudod hogy vetkös.
- Cziöndefseggel hazadnal el le takarodgyal, haz nepevel es ot hon fem-mit ne dörgödgyel, ha le fekból virattig nag' Bepen alugyal, ven-degfejtől az utan egy falkig' ¹ tilodgyal.
- Ezöket nem Begyönlöm elötökben adni, mert mindönben Bep röndöt io dolog követni, nem Begyönlöt az Christus regulakat Babni, vendeg-feghröi ² es abban hivatlan el menni.
- Ha kit en meg' bantottam az en enekömmel, tölczie raytam bozzujat egy tele pim boral, mert en mar meg' farattam az enök mondalsal, had aBtalsam torkomat töle adot boral.
- Adgyon Iften Bent Lelköt az mi Biveinkben, hitből valo Berelmet erő-zunk Bivönkben, mindön lot közzölhefsunk egy massal eltunkben, tiztöfseggel es lakjunk mindön gyulefsunkben.
- Legyön aldot ő neve Ballyon rank aldafsa, Bent Fiajert mi raytunk maradgyon aldafsa, Atya fiu szent Lelök az egy Iftenfegben, diczer-tesek örökke menyei fölfegben.

7.

- 174b: HISTORIA DE VICTORIA GEDEONIS, SUPER AMALECTAS EX LIBR IUDICUM. Ad notam: Szanya az Ur I[ste]n. vel. Oh en ket Bómeim ti &c.

- Az Szent Bibliából egy Bep dolgot halljatok, kit hallok gyakorta bezed-tökben forgattok, de ilyen Bep röndel tudom nem tudgyatok, hat rea halg'afsatok.
- Majd az Gedeonrol valo Bep Hiftoriat, ellöttetök en el enneklöm rondit modgyat, Poganynepek ellen valo viadaljat es erős diadalmat.
- Bövseges jötettet³ Iften az Sido nepnek, jelöntötte regön es adta feregenek, elötte Urunknak teftöfsulefsenek, es vilagra Iuttenek.
- Regy nag'y időben illjen kegyöfsegöt tön, Sido nepnek Ifte[n] otalma-zojok hogy lön, de ha gonofsagot es bunt ellene tön, azert bunte-töjök lön.
- Oly nyomorufagban bönnök miat efsenek, pogan nepek által fokBor verettetenek, hogy ő Iftenöknek ellene engödetlenök lenek.
- Söt az többi közzul illi Poganyok valanak, kik neveztetenek az Amalechi-taknak, Madian nepenek es az ő fiaynak, kik kevelyök valanak.
- Iftennek fereget ezök öldözik vala, keferufegökkel nyomoritottak vala, mar het eztendeje ez dolognak vala, hogy kenBattatnak vala. ||
- 175a: Vala miök vala ezök fogyatnyak vala, Saska modon mindönt ez nep meg'emezt vala, fem Benat fem buzat nekik nem hagygy vala, vezti puzteti vala.
- Szantalan Iuhaik barmaik kik valanak, ez nepnek miatta twlök ei hayta-tanak, mindön ioBagogoktul el fogyatkozanak, es el nyomorodanak.
- Fohazkodvan sidok Iftenhöz kialtanak, ök rontojok ellen neki panazolának, az ert az Iftenwl meg' halgattanak, [igy!] es meg' Babadulanak.
- Ő közzöttek Iften meg' Babadulafsokra. egy io Feiedelmet föl tamazta iavokra, Ionasnak [igy!] ő fiat az Gedeont arra, valazta had nagyfagra.

¹ Az utolsó szótág javítással.

² A szó vége javítva.

³ Későbbi kéz javítása: Bövfégs jötétét.

- Lam angyalat kulde hozza es meg' Izene, hogy Babadittoja¹ az Sido nepnek lenne, az Angyal Gedeont nag' Bepõn Idvõzle Ur kegyelmet lelõnte.
- Dolgodban Gedeon ne fely Angyal azt mondgya, Ur vagyon te veled illien modon biztattya, az Ur Iften nekõd en velem mondattya fõt meg is bizonytattya.
- Valazlak tegõdet Hadnagyava nepemnek, hogy poganyoktul õk meg'-menekõdhefsenek, te twled az pogan nepek meg'veretnek, Sidok meg'menekõdnek.
- Az Madianitak am mind fõl kezzulenek, es az Jordan vizen õk mind altal kelenek, egy nagy Belõs võlgyben taborban gyûlenek, Satorokban levének.
- Rõttenetõs es nag' fejedelmek valanak, ez nepnek elõtte az kik akkor
175b: valanak, || halliad õ nevõket mikent hivatatnak, kik fõ Urak valanak. Ime az egiknek Oreb õ neve vala, az mafiknak penig' Zeebeth [igy!] nevezeti vala, harmadiknak zeba ki nag' kevely vala, negyed salmana vala.
- Nag' erõvel ezõk Sidokra indulanak, Baz harminczi õt ezõrõn Bam Bõrent valanak, Sidok csak harminczi ket ezõrõn valanak kevefsen alhatanak.
- Ur Iftenhõz azert az Gedeon kialta, es kialtatsaban neki illi keppen Bolla, Uram ha te neped Babadulaft latna es kezem altal varna.
- Segetfegõdnek te jegyet nekõm jelõnczed, Irgalmatsagodbol en velem czelekõdgyed, az mire en kerlek nekõm meg' engedgyed, had lasam Szent Ur tegyed.
- Czak egy furt gyapuczikat majd az Bûrûre vetõk, az gyapju az Bûrun hogy ha meg' harmatozik, kõrõs kõrniul az fõld mind Baraznak latzik, nekõ[m] így legy adatik.
- Igy bizonyos lebõk az te fegetfegõdben, kezem altal valo erõs gyõzõdelmemben, Gedeon az gyapjut teve az Bûruben meg'harmatozek eppen.
- Valobam [igy] am az furt gyapju harmatos vala, kõrnyul pedig' az fõld tizia es Baraz vala, mégis az Gedeon Iftennek Bolt vala, es im ezt mondgya vala.
- Igaz I[ste]n kerlek rejam ne haragudgyal, még az gyapju felõl aldõfsod elõttem all, ha gyapju az fõldõn tizta Barazon all, Bûrû még harban all.
- Bizonyal meg'tudom az te igeretõdet, I[ste]n meg'engede õ nekie ezõket, gyapjunak meg'lata Baratsagban letet, es Buru nedvefseget. ||
176a: Vigan am leg'ottan az Gedeon fõl kele, az Galat hegyere am egy kut melle mene, poganyok tabora nem mezze az võlgyben, taborbéli feregben.
- Szollot vala akkor I[ste]n az Gedeonnak, es bõlczefsegebõl azt mondta vala annak, igõn nag' fokfagá az te taborodnak legy halloja en Bõmnak.
- Kevefsebbis eleg' ez nep meg' verefsere, elõttem hogy fenki ne juson kevelyfegre, maga erejetwl hogy gyõzõdelõmre jutot es nyerefsere.
- Im ha az fok neppel menendez õ rejajok, meg' verõd meg' birod rohanvan õ rejajok, kerkõdnek leg'ottan en ellenõm azok, hogy magok Babaditok.
- Sies es kialtafd kõzõttõk ezt õ nekik, ha ki felelmesnek õ magaban tetBendik, az olyannak hatra menyé illetik, így paranczol õ nekik.
- Porozlok es Bolgak altal azt kialtata, valaki felelmes volna az menne hatra, az nep kevefseben taborban marada, mégis Iften így Bolla.
- Ezõkrõlis nekõd Gedeon paranczolok, az vizre vid õket mindnyajan en azt hagyom, kik hatra terjenek en ot el valaztom, es nekõd meg' mutatom.

¹ Lehúzva utána: *lõnne*.

- Terómtó Iftene Bavat Gedeon halla, az nepet legy ottan az vizre, vitte vala, valláßtasra legyót Iftentul vár vala, oly engödelmes vala.
- Ezt monda az Iften akkoron Gedeonnak, az egez tabornak ferege had igyanak, te penig'len akkor legy neßöie annak, az kik mikeppen lznak.
- Röndben allafd öket latvan ö Ivafsokat, kik vizet Baiokban kezzel hanyak azokat, egy fele allafsad, de ifmég azokat, neßd iol meg' Ivafsokat. ||
- 176b: Dülven ö hafsokra kik fekuve Ivandnak, iol eßödben vegyed es nezd Bamat azoknak, ezök te elötted mas röndben allyanak, es tetvled varjanak.
- Igyen czeleködven ezök veled legyenek,¹ kik Baiokban vizet az kezökkel hanya[n]dnak, kik penig' fekuve es terdön Ivanak, azok bar el vallyanak.
- Ezt meg'czeleköde Iftene mondafsara, nepet folyo vizre vive az viz italra, csak harom Baz leve ki nen² dule hasra, az ö viz italiokra.
- No ezok utannis I[ste]n az Gedeonnak, Bolla es ezt monda en tegöd meg'tanitlak, az pogan nep ellen iol meg batoritlak es harczolni oktatlak.
- Sokafsag' nem kel ez nepnek meg'verefsere, mert en veled leßök, az te gyözödelmedben, azokat Iuttatom mind el ýedesre, es nag' vezödelömr.
- Ime az gyüll vez nep taborbol vizza³ mene, csak az harom Bazal Gedeon föl keßüle, az keves feregöt nag' Bepon röndöle, es im ezt czeleköde.
- Bizvast ada egy egy Trombiat ö kezökben, hadgya hogy legyenek mind engödelmefsegben, valamit ö monda[n]d annak teteleben es czeleködötiben.
- Ur Iften ifmeglen Bolla az Gedeonnak, eyel egy Aprodal kel föl azt monda annak, meny el kemefsere az pogan tabornak es Bavok hallafsara.
- Söt igy czeleködven bizvaßban meheczí rajok, hogy ha meg kemlendöd miben all az ö dolgok, es iol meg'tudandod mi ö gondolatyok, Bavok es ö tanaczok.
- Iftene bezedet Gedeon hogy meg'halla, Czak egy Approdgyaval kemleni el ment vala, || Poganyok Strafaja igön vigyaz vala de öt nem latya vala.
- 177a: Oly igön teme-dök es Bantalan nep vala, az Madianitak ferege furú vala, mikent fok faskanak furúfege vala, Bellel feküznek vala.
- Hogy ide Gedeon ezök közzj ment vala, azoknak bezedet hallya es erti vala, egik az mafüknak almat mondgya vala, es imigen föl vala.
- Almatat io tarfam halljad azt mondgya vala, az eyel nag czuda alma[m]ban tetzik vala, Gedeon ezöket ot halgattya vala, de nem ifmerik vala.
- Neköm edös tarfam ugy mond ugy tetßik vala, egy Arpa pogaczia az égben forog' vala, az mi taborunkban az leßállot vala, es meg'tötte vala.
- Nagy hatalmas köztünk ez az pogaczia vala, fenekevel tabort mind föl forgattya vala, almatat nem tudom miröl valo volna, es mit neköm mutatna.
- Erre az ö tarfa imigen felelt vala, Gedeon fegere alam ertelme volna, almatat nem tudom miröl valo volna es mit nekünk mutatna.
- Söt mihelyön halla tarfaihoz meg'tere, es azokat me[n]tön inte io remenfege, az poganyok ellen gyözödelmefsegre, Iften fegetfegere.
- Funni egy egy kúrtót ada mindön kezeben, az haro[m] Baz embört el oza harom röndben, wres palaczikokat ada ö kezökben Lampafsokat az keppen. ||
- Azt monda nekiök en tinektök azt hagyom, en reiam neßetök erőfsen paranczolom, mit en czeleködöm köveßetök hagyom mindönitöknek mondom.⁴

¹ Felibe írva: *allyanak*.

² Tollhiba *nem* helyett.

³ Utána lehuzva: *tere*.

⁴ Az itt köv. versszakot a másoló kifejejtette s a 177a lap aljára írta megjelölve, hogy odatartozik.

- E meg' yók en Binten pogan tabor Belere, trombitalok ottan azoknak felmere,¹ t'ys ugy tegyetök el ijeztetsökre, es ö meg' verefsökre. Reia gondolyatok tabort körniül fogjatok, es az mikent lehet erőfisen kialczatok, az ö taborjokat hog' meg' futtatsatok, - s - könyeben meg' birjatok.
- Ott el röttenczetök mind az fok strafsakat, fuyatok erőfisen ott ti az Trombitakat, es egyben verietök vres palaczikokat ne Banyatok azokat. Illyen Bavat mikor Gedeonnak meg'ertek, palaczikokat möntön kezökben özve verek, törefsöknek nekik wk ingyen fem neBek, hane[m] ezt czeleködek.
- Olly erőfisen fujak az ö trombitajokat, három felöl vtek wk meg' az poganyokat, bal kezökben tartiak egö lampafsokat, lobban trombitajokat. Hangos Boval ottan mind el föl kialtanak, es kialtatsokban illien keppen mondanak, Gedeon fevere Isten hatalmanak jele diadalmanak.
- A Madianitak ezt halvan remulenek, Gedeon ferege miat meg' röttenekek, kiket fokkal töbnek magokban vellenek, hog' ne[m] az menyn leenek. Nagy fikoltatsal am ordetani kezdenek, Börnyü orditatsal es futnya kezdenek, az három Baz nepek gyözödelmet vennek, poganyok veretenek. No még ezök fölöt az Isten ö közikben, boczata bodulaft - s - fevert ada kezökben, egy maft ölik vagjak az ö feregökben, Isten veri ez keppen. ||
- 178a : Izene el ottan Gedeon az Sidoknak, hogy Iordan vizen tul eleikben alnának, hogy az pogan nepok el ne Baladnanak, föt mind le vagafsanak. Poganyokra Sidok hamar el kezulenek, Iordan vize partra ellenfegre erenek, fokakat ö bennök öt wk meg' verenek gyözödelmet venenek. Am az fw Uraknak ketteit ot meg' fogak, Zebnek es Orebnek az fejöket el czapak, Gedeonnak Iordan vizen tul iktatak, nemölliket le vagak. Poganyokran [így] igyen hogy Gedeon ment vala, es azokat igyen el röttentötte vala, három Baz magaval hog' meg'verte vala, igön meg' farat vala.
- El költöztek megis tullyan ö az Iordannak, femmit nem engede az ö faratfaganak, ada uzefsere magat poganyoknak, nem engede maganak. Tul az Iordan vizen egy gyalog' uton vala, az nap immar akkor Bepön föl tamat vala, Sidokat el ere hat nyugoznak vala mert meg' farattak vala.
- Czak ket Fejedelmö immar köztötök vala, Zébbe² es Salmana kiraly ö velök vala, kiket az Gedeon utaban el ert vala, es am meg' fogta vala. Ott az ket kiraliok hogy el futamtak vala, az Gedeon üzven öket el erte vala, mind az kettöt akkor ö meg' fogta vala, fejöket vötte vala. Elveve Gedeon az ket kiralyok fejet, Arany zazlojoktul meg' fozta ellenfegit, az Isten el ronta Madian fereget, igi Babadita nepet. ||
- 178b : Temerdöki fok nep Madian nepe vala, zaz haraminci öt ezör azoknak Bama vala, Gedeon ferege csak haro[m] Baz vala, de Isten velök vala. Ezöket verete Isten keves nep által, es el ijeztete az egö Lampas által, öres palaczkoknak nag' czattagafsaval, es erős kialtassal.
- Röttentös es nag' hangos trombitalással, önnön köztök valo egy masra tamadafsal, egyben budulafsal egy mas vagafsavall, magok fevere által. Így meg' Begyönete Madianok fereget, Amalechytaknak özve gyült kevely nepet, es meg' Babadita az ö kis fereget, meg' mutatvan ereiet.
- Szep tanofsagunkra ezt nekunk meg' iratta, az Szent Lelek Isten es elönkben adatta, gyözödelmön honnan legyön tudnunk hatta, magat föl magasztalta.
- Czöndesseggel azert mindön bizzek Istenben, nem az fokafsgban es maga ereiben, Isten által lezön gyözödelmefsegben, bizvan fegetfegeben.
- Az kik bizakodnak az önnön erejökben, elös fegeverökben vagy fokfagu nepökben, mikent Madianok efnek nag' Begenben Isten buntetefeben.

¹ Így ; a. m. felemere.

² Javitással.

Nintfen Iften nekul ez földön diadalom, fem földön fe[m] menyõn hatalom birodalom, csak tõle adatik egy igaz hatalom õvé az birodalom.

Tudnunk így meg' Irtak ezt az Bent Hiftoriat, lattak az elõttis ez enõknek notajat, de vilagosb így itelte az modgyat tellyes magyarazattyat. ||

179a: Akkor irnak vala az eztendõ rezeben, ezõr hat zaz es az hetedik ezten-dõben, kõrõztyenõk voltak igõn nag' infegben, ehõz hafsonlo keppen. Tiztõltesek azert tulunk az Igaz Iften, legyõn õ nekie diczeret mindõ-nõkben, Atya, Fiu es Szent Lelõk csak egy Iften tartsz meg' az igaz hitben.

Kiknek ayanlafban ez Hiftoria vagyon, lakafsoknak helye meg' emletesben vagyon, nevõk is nemelynek be legzetven vagyon, Ifteni iot nekik adgyon.

DR. DÉZSI LAJOS.

ARANY JÁNOS ÖT LEVELE.

Az alább közölt levelek újabb idõben kerültek a Nemzeti Múzeum irodalmi leveles tárába, hármat közülük Jókai Mórhoz írt Arany, a negyediket E. Mikes Rózához, az ötödiket Simonffy Kálmánhoz.

A Jókaihoz intézett II. levél keltezetlen, de tartalma a *Figyelõ* éveire utal, 1861-re vagy 1862-re, a levélben említett febr. 9.-i nyomdai határidõ pedig arra enged következtetést, hogy jan. végén vagy febr. legelején írta Arany.

Az elsõ levél fõleg Arany lelki világára vet fényt, a második az írók indolentiájával küzködõ szerkesztõ aggodalmaskodását mutatja be, a harmadik egyaránt jellemzõ az ez alkalommal szokatlanul energikus Aranyra és a hírlapíró Jókaira.

A negyedik levél értékét az adja meg, hogy benne a költõ maga magyarázza nem egyszer félreértett balladájának, a *Tetemrehívásnak* egyes nehezebb helyeit, közben néhány megjegyzést ejtven e műfaj természetére. Az ötödik, a Simonffyhoz intézett levélnek nem annyira a tartalma becses, mint az ismert nevû dalszerzõnek az, a lényegében nem túlságosan szerény megjegyzése, mely Arany egy népdalának elterjedtségét bizonyítja.

I.

Nagy-Körös, aug. 25. 1858.

Kedves barátom, Mór!

Szíves megemlékezésed köszönöm, — hogy jól esett, mutatja az idezárt bolondság, melyért megerõltettem invalidus múzsámat. Ne nézd te annak gyarlóságait, nézzed csupán a jó akaratot, s ha az *üstökös* az ilyet beveszi, add oda neki, perse *név nélkül*, a mint van; mert nem tartok számot sem az írói dicsõségre, sem egyéb »accidentiára« mint az ilyes compositio eredményezhet.¹

Kedves nõdet lelkembõl üdvözlõm, téged pedig csókol ezerszer barátod

(Boríték elveszett.)

Arany János.

¹ E »bolondság« Arany híres makámája, a *Poloska*, melyet Jókai úgy látszik sietett nyomdába adni, mivel már az *Üstökös* legközelebbi számában, a 3.-ban megjelent, 1858. szept. 4.-n, ¶ jelzéssel.